

УДК 37.16
ББК 74.263
У74

ЗМІСТ

Рецензенти:

Є. П. Голобородько — доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, академік Української академії акмеологічних наук, Міжнародної слов'янської академії освіти ім. Я. А. Коменського, Академії педагогічних і соціальних наук, професор кафедри педагогіки та психології Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (м. Херсон);

О. А. Павлик — кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри змісту і методики початкового навчання Криворізького державного педагогічного університету

У74 **Усі уроки навчання грамоти. 1 клас. I семестр / упоряд. О. Б. Полевікова, О. М. Мачнева.** — Х. : Вид. група «Основа», 2012 — 431, [1] с. : табл. — (Серія «Усі уроки в початковій школі»).

ISBN 978-617-00-1362-0.

Посібник містить орієнтовне календарне планування та конспекти уроків навчання грамоти в 1 класі (I семестр), складені відповідно до оновленої структури і змісту початкового навчання української мови та вимог нової навчальної програми (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012).

Цікавий дидактичний матеріал, різноманітні види роботи з дитячою книжкою, нестандартна форма проведення більшості уроків, завдання творчого характеру — все це вирізняє запропонований посібник серед традиційних планів-конспектів та надає можливість його використання вчителями, які працюють за різними підручниками.

Для вчителів початкових класів.

УДК 37.16
ББК 74.263

- © Полевікова О. Б., Мачнева О. М.,
упорядкування, 2012
© Бондар Т. М., Вернигор І. В., Воронова Л. М., Дергільова К. О., Дехніч О. А.,
Кайда Ю. А., Коткова В. В., Кучеренко З. С., Мачнева О. М., Павленко Т. В.,
Піддубна Н. С., Полевікова О. Б., Шевчук Г. А., 2012
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2012

ISBN 978-617-00-1362-0

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	13
ДОБУКВАРНИЙ ПЕРІОД	23
Урок 1. Розвиток артикуляційно-вимовних умінь. Словниково-логічні вправи. Бесіда «Державні символи України»	23
Урок 2. Письмове приладдя. Правила сидіння за партою. Ознайомлення із зошитом для письма (прописи № 1, № 2). Урок-презентація	29
Урок 3. Практичне ознайомлення з поняттями «слово», «речення». Бесіда на тему «Літні розваги». Спосіб умовного позначення речень. Урок-змагання «Рятівники»	33
Урок 4. Види ліній. Правила користування зошитом, ручкою, олівцем. Правила сидіння за партою. Обведення по контуру	39
Урок 5. Закріплення знань про речення. Робота з дитячою книжкою. Українська народна казка «Ріпка». Слухання і розповідь казки. Коротка і повна відповіді на запитання. Складання речень заданої будови	44
Урок 6. Сітка зошита, робочий рядок. Письмо горизонтальних прямих довгих та коротких ліній	48

Урок 7.	Розширення уявлень учнів про слово та речення. Ознайомлення зі словами — назвами дій. Бесіда «Режим дня». Робота з ілюстрацією «На уроці»	52
Урок 8.	Робочий рядок, його складові частини. Письмо коротких та довгих похилих ліній. Розвиток зв'язного мовлення. Мовленнєві форми привітання і прощання	56
Урок 9.	Ознайомлення зі словами, що називають ознаки предметів. Логічні вправи для вміння відповідати на запитання <i>хто це? що це?</i> Розподіл предметів на групи. Урок-КВК . . .	60
Урок 10.	Робочий рядок, його складові частини. Письмо похилих ліній	65
Урок 11.	Ознайомлення учнів зі складовою будовою слів. Поділ слів на склади. Робота з дитячою книжкою. Т. Коломієць «Наймиліше слово». Слухання і розповідь вірша. Інтонавання речень	68
Урок 12.	Урок-фантазія «У гості до Осені». Письмо прямих паличок із заокругленням знизу . . .	73
Урок 13.	Поняття про наголос. Наголошений склад. Ознайомлення з трискладовим словом	78
Урок 14.	Письмо малих дугоподібних ліній	82
Урок 15.	Мовні і немовні звуки. Органи мовлення . . .	85
Урок 16.	Сітка зошита. Письмо прямих паличок із заокругленням знизу і зверху	89
Урок 17.	Уявлення про голосні та приголосні звуки. Позначення цих звуків умовними знаками (фішками)	93

Урок 18.	Робочий рядок та його складові частини. Письмо коротких паличок із заокругленнями зверху і знизу	97
Урок 19.	Формування у дітей початкових навичок звукового аналізу. Моделювання односкладових слів. Робота з дитячою книжкою. «Загадки на згадку»	101
Урок 20.	Підготовка до написання букв. Письмо малих та великих півовалів. Урок-казка . . .	105
Урок 21.	Тверді та м'які приголосні звуки. Умовне позначення твердих і м'яких приголосних	109
Урок 22.	Підготовка до написання букв. Письмо малих овалів	112
Урок 23.	Звуковий аналіз вимовлених слів	118
Урок 24.	Підготовка до написання букв. Письмо петлеподібних елементів у напрямку «вгору-вниз» (<i>i-раз</i>) та в напрямку «вниз-угору» (<i>раз-i</i>)	121
Урок 25.	Повний звуковий аналіз слів. Урок-гра «Поле чудес»	127
Урок 26.	Закріплення вмінь писати вивчені елементи букв	131
Урок 27.	Підготовка до виконання перевірної роботи. Робота з дитячою книжкою. І. Малкович «Отакий роззява!»	136
Урок 28.	Підсумковий урок добукварного періоду. Перевірна робота	140

БУКВАРНИЙ ПЕРІОД	142
Урок 29. Звук [а]. Позначення його буквами <i>А, а</i>	142
Урок 30. Письмо рядкової букви <i>а</i> . Розвиток зв'язного мовлення. Улюблені герої казок і мультфільмів	148
Урок 31. Звук [у]. Позначення його буквами <i>У, у</i>	152
Урок 32. Письмо рядкової букви <i>у</i>	158
Урок 33. Звук [о]. Позначення його буквами <i>О, о</i>	162
Урок 34. Письмо рядкової та великої букви <i>о, О</i>	166
Урок 35. Закріплення знань про звукові значення вивчених букв. Робота з дитячою книжкою. «Щедра осінь» (збірка віршів)	169
Урок 36. Звук [и]. Позначення його буквою <i>и</i>	172
Урок 37. Письмо рядкової букви <i>и</i> . Розвиток зв'язного мовлення. Формування поняття про мовлення як засіб впливу на поведінку людей	175
Урок 38. Звук [м]. Позначення його буквами <i>М, м</i> («ем»). Перехід до читання прямих складів типу злиття <i>ПГ</i>	179
Урок 39. Письмо рядкової букви <i>м</i> («ем»), складів із нею, слова <i>мама</i>	183
Урок 40. Закріплення знань про звукові значення вивчених букв	186
Урок 41. Письмо великої букви <i>М</i> («ем»), складів, слів із нею	190

Урок 42. Звуко-буквений аналіз слів. Робота з дитячою книжкою. Ю. Т. Ярмиш «Зайчаткова казочка»	193
Урок 43. Звук [і]. Позначення його буквами <i>І, і</i>	196
Урок 44. Письмо рядкової букви <i>і</i> , складів із нею. Письмо великої букви <i>І</i>	199
Урок 45. Звуки [н], [н']. Позначення їх буквами <i>Н, н</i> («ен»)	203
Урок 46. Письмо рядкової букви <i>н</i> («ен»), складів, слів із нею. Письмо великої букви <i>Н</i> («ен»)	209
Урок 47. Звук [в]. Позначення його буквами <i>В, в</i> («ве»)	214
Урок 48. Письмо рядкової букви <i>в</i> («ве»), складів, слів із нею	217
Урок 49. Письмо великої букви <i>В</i> («ве») у поєднанні з іншими буквами. Розвиток зв'язного мовлення. Складання розповіді за малюнком	219
Урок 50. Звуки [л], [л']. Позначення їх буквами <i>Л, л</i> («ел»)	222
Урок 51. Письмо рядкової букви <i>л</i> («ел»). Складовий диктант	225
Урок 52. Закріплення знань про звукові значення букви <i>л</i> («ел»)	228
Урок 53. Письмо великої букви <i>Л</i> («ел»)	231
Урок 54. Звуки [с], [с']. Позначення їх буквами <i>С, с</i> («ес»)	233

Урок 55.	Письмо рядкової букви <i>с</i> («ес»), складів та слів із нею	236
Урок 56.	Закріплення знань про вивчені букви	239
Урок 57.	Закріплення знань про звуки [с], [с']	242
Урок 58.	Письмо великої букви <i>С</i> («ес»), складів та слів із нею	244
Урок 59.	Звук [к]. Позначення його буквами <i>К, к</i> («ка»)	246
Урок 60.	Письмо рядкової букви <i>к</i> («ка»), складів та слів із нею	249
Урок 61.	Закріплення знань про букви <i>К, к</i> («ка»), їх звукове значення. Ознайомлення з рукописним шрифтом	252
Урок 62.	Письмо великої букви <i>К</i> («ка»), складів, слів із нею	255
Урок 63.	Письмо слів і складів із вивченими буквами	258
Урок 64.	Звук [п]. Позначення його буквами <i>П, п</i> («пе»)	260
Урок 65.	Письмо рядкової букви <i>п</i> («пе»), складів та слів із нею	263
Урок 66.	Закріплення знань про букви <i>П, п</i> («пе»), їх звукове значення	266
Урок 67.	Велика буква <i>П</i> («пе»). Написання імен з великої літери	269
Урок 68.	Звуки [р], [р']. Позначення їх буквами <i>Р, р</i> («ер»)	272

Урок 69.	Письмо рядкової букви <i>р</i> («ер»), складів та слів із нею	276
Урок 70.	Повторення вивчених букв. Робота з дитячою книжкою. М. Стеценко «Гіркий апельсин»	278
Урок 71.	Закріплення знань про звукове значення букви <i>Р, р</i> («ер»)	281
Урок 72.	Письмо великої букви <i>Р</i> («ер»). Списування з друкованого шрифту	283
Урок 73.	Звуки [т], [т']. Позначення їх буквами <i>Т, т</i> («те»)	286
Урок 74.	Письмо рядкової букви <i>т</i> («те»), складів та слів із нею	289
Урок 75.	Закріплення знань про букви <i>Т, т</i> («те»), їх звукове значення. Робота з дитячою книжкою. О. Кізим «Маленька читаночка»	292
Урок 76.	Письмо великої букви <i>Т</i> («те»)	295
Урок 77.	Повторення та закріплення знань про вивчені букви. Читання тексту «Котик і Півник»	298
Урок 78.	Звук [е]. Позначення його буквами <i>Е, е</i>	302
Урок 79.	Письмо рядкової букви <i>е</i> , складів та слів із нею	305
Урок 80.	Закріплення знань про звук [е], букви <i>Е, е</i>	308
Урок 81.	Письмо великої букви <i>Е</i> . Закріплення правопису великих букв	311

Урок 82.	Звуки [д], [д']. Позначення їх буквами Д, д («де»). Робота з дитячою книжкою. В. А. Симоненко «Подорож у країну Навпаки»	314
Урок 83.	Письмо рядкової букви д («де»)	316
Урок 84.	Письмо великої букви Д («де»). Поєднання букви д («де») з іншими буквами. Розвиток зв'язного мовлення. Опис дятла	320
Урок 85.	Продовження засвоєння звуків [д], [д'], букв Д, д («де»)	323
Урок 86.	Повторення вивчених букв. Закріплення вміння писати вивчені букви. Розвиток зв'язного мовлення	325
Урок 87.	Закріплення знань про букви Д, д («де»), звуку [д], [д']	327
Урок 88.	Закріплення знань учнів про вивчені букви. Списування з друкованого тексту	331
Урок 89.	Звуки [з], [з']. Позначення їх буквами З, з («зе»)	334
Урок 90.	Письмо рядкової букви з («зе»), складів та слів із нею	338
Урок 91.	Письмо великої букви З («зе»). Письмо слів із пропущеними літерами	341
Урок 92.	Буква ь (м'який знак). Позначення ним м'якості приголосних	343
Урок 93.	М'який знак. Написання ь (м'якого знака) в кінці слів	347
Урок 94.	Закріплення знань про букву ь (м'який знак)	349

Урок 95.	Продовження теми попереднього уроку. Написання під диктовку слів з м'яким знаком у різних позиціях	352
Урок 96.	Закріплення знань про вживання м'якого знака на письмі. Робота з дитячою книжкою. Російська народна казка «Лисиця та Заєць»	355
Урок 97.	Буквосполучення ьо. Написання складів і слів із буквосполученням ьо. Урок-подорож	364
Урок 98.	Письмо вивчених букв, слів із вивченими літерами, речень за аналогією. Творчі вправи	370
Урок 99.	Звук [б]. Позначення його буквами Б, б («бе»). Урок-гра	373
Урок 100.	Письмо рядкової букви б («бе»), складів, слів із нею. Розвиток зв'язного мовлення. Складання усної розповіді за малюнком. Урок-гра	380
Урок 101.	Повторення вивченого про букви Б, б («бе») та звук [б]. Формування навичок читання на основі тексту «Білки»	386
Урок 102.	Письмо великої букви Б («бе»), складів, слів із нею	390
Урок 103.	Звук [г]. Позначення його буквами Г, г («ге»)	393
Урок 104.	Письмо рядкової букви г («ге»)	398
Урок 105.	Закріплення вміння писати вивчені букви	402

Урок 106.	Закріплення знань про звук [г], букви Г, г («ге»)	406
Урок 107.	Письмо великої і рядкової букв Г, г («ге»)	411
Урок 108.	Звук [г]. Позначення його буквами Г, г («ге»)	415
Урок 109.	Письмо рядкової букви г («ге»), складів та слів із нею	420
Урок 110.	Закріплення знань про звукові значення букв Г, г («ге») та Г, г («ге»). Урок-інсценізація	422
Урок 111.	Письмо великої букви Г («ге»), складів та слів із нею	427
Урок 112.	Письмо рядкових і великих букв Г, г («ге») та Г, г («ге»), складів та слів із ними. Списування з друкованого тексту	429

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

I СЕМЕСТР

№ з/п	Тема уроку	Дата
Добуварний період		
1	Розвиток артикуляційно-вимовних умінь. Словниково-логічні вправи. Бесіда «Державні символи України»	
2	Письмове приладдя. Правила сидіння за партою. Ознайомлення із зошитом для письма (прописи № 1, № 2). Урок-презентація	
3	Практичне ознайомлення з поняттями «слово», «речення». Бесіда на тему «Літні розваги». Спосіб умовного позначення речень. Урок-змагання «Рятівники»	
4	Види ліній. Правила користування зошитом, ручкою, олівцем. Правила сидіння за партою. Обведення по контуру	
5	Закріплення знань про речення. Робота з дитячою книжкою. Українська народна казка «Ріпка». Слухання і розповідь казки. Коротка і повна відповіді на запитання. Складання речень заданої будови	
6	Сітка зошита, робочий рядок. Письмо горизонтальних прямих довгих та коротких ліній	

№ з/п	Тема уроку	Дата
7	Розширення уявлень учнів про слово та речення. Ознайомлення зі словами — назвами дій. Бесіда «Режим дня». Робота з ілюстрацією «На уроці»	
8	Робочий рядок, його складові частини. Письмо коротких та довгих похилих ліній. Розвиток зв'язного мовлення. Мовленнєві форми привітання і прощання	
9	Ознайомлення зі словами, що називають ознаки предметів. Логічні вправи для вміння відповідати на запитання <i>хто це? що це?</i> Розподіл предметів на групи. Урок-КВК	
10	Робочий рядок, його складові частини. Письмо похилих ліній	
11	Ознайомлення учнів зі складовою будовою слів. Поділ слів на склади. Робота з дитячою книжкою. Т. Коломієць «Наймиліше слово». Слухання і розповідь вірша. Інтонування речень	
12	Урок-фантазія «У гості до Осені». Письмо прямих паличок із заокругленням знизу	
13	Поняття про наголос. Наголошений склад. Ознайомлення з трискладовим словом	
14	Письмо малих дугоподібних ліній	
15	Мовні і немовні звуки. Органи мовлення	
16	Сітка зошита. Письмо прямих паличок із заокругленням знизу і зверху	

№ з/п	Тема уроку	Дата
17	Уявлення про голосні та приголосні звуки. Позначення цих звуків умовними знаками (фішками)	
18	Робочий рядок та його складові частини. Письмо коротких паличок із заокругленнями зверху і знизу	
19	Формування у дітей початкових навичок звукового аналізу. Моделювання односкладових слів. Робота з дитячою книжкою. «Загадки на згадку»	
20	Підготовка до написання букв. Письмо малих та великих півовалів. Урок-казка	
21	Тверді та м'які приголосні звуки. Умовне позначення твердих і м'яких приголосних	
22	Підготовка до написання букв. Письмо малих овалів	
23	Звуковий аналіз вимовлених слів	
24	Підготовка до написання букв. Письмо петлеподібних елементів у напрямку «вгору-вниз» (<i>i-раз</i>) та в напрямку «вниз-вгору» (<i>раз-i</i>)	
25	Повний звуковий аналіз слів. Урок-гра «Поле чудес»	
26	Закріплення вміння писати вивчені елементи букв	

№ з/п	Тема уроку	Дата
27	Перевірка знань і вмінь учнів. Робота з дитячою книжкою. І. Малкович «Отакий роззява!»	
28	Підсумковий урок добукварного періоду. Перевірні роботи	
Букварний період		
29	Звук [а]. Позначення його буквами А, а	
30	Письмо рядкової букви а. Розвиток зв'язного мовлення. Улюблені герої казок і мультфільмів	
31	Звук [у]. Позначення його буквами У, у	
32	Письмо рядкової букви у	
33	Звук [о]. Позначення його буквами О, о	
34	Письмо рядкової та великої букви о, О	
35	Закріплення знань про звукові значення вивчених букв. Робота з дитячою книжкою. «Щедра осінь» (збірка віршів)	
36	Звук [и]. Позначення його буквою и	
37	Письмо рядкової букви и. Розвиток зв'язного мовлення. Формування поняття про мовлення як засіб впливу на поведінку людей	
38	Звук [м]. Позначення його буквами М, м («ем»). Перехід до читання прямих складів типу злиття ПП	

№ з/п	Тема уроку	Дата
39	Письмо рядкової букви м («ем»), складів із нею, слова <i>мама</i>	
40	Закріплення знань про звукові значення вивчених букв	
41	Письмо великої букви М («ем»), складів, слів із нею	
42	Звуко-буквений аналіз слів. Робота з дитячою книжкою. Ю. Т. Ярмаш «Зайчаткова казочка»	
43	Звук [і]. Позначення його буквами І, і	
44	Письмо рядкової букви і, складів із нею Письмо великої букви І	
45	Звуки [н], [н']. Позначення їх буквами Н, н («ен»)	
46	Письмо рядкової букви н («ен»), складів, слів із нею. Письмо великої букви Н («ен»)	
47	Звук [в]. Позначення його буквами В, в («ве»)	
48	Письмо рядкової букви в («ве»), складів, слів із нею	
49	Письмо великої букви В («ве») у поєднанні з іншими буквами. Розвиток зв'язного мовлення. Складання розповіді за малюнком	
50	Звуки [л], [л']. Позначення їх буквами Л, л («ел»)	

№ з/п	Тема уроку	Дата
51	Письмо рядкової букви л («ел»). Складовий диктант	
52	Закріплення знань про звукові значення букви л «ел»	
53	Письмо великої букви Л («ел»)	
54	Звуки [с], [с']. Позначення їх буквами С, с («ес»)	
55	Письмо рядкової букви с («ес»), складів та слів із нею	
56	Закріплення знань про вивчені букви	
57	Закріплення знань про звуки [с], [с']	
58	Письмо великої букви С («ес»), складів та слів із нею	
59	Звук [к]. Позначення його буквами К, к («ка»)	
60	Письмо рядкової букви к («ка»), складів та слів із нею	
61	Закріплення знань про букви К, к («ка»), їх звукове значення. Ознайомлення з рукописним шрифтом	
62	Письмо великої букви К («ка»), складів, слів із нею	
63	Письмо слів і складів з вивченими буквами	
64	Звук [п]. Позначення його буквами П, п («пе»)	

№ з/п	Тема уроку	Дата
65	Письмо рядкової букви п («пе»), складів та слів із нею	
66	Закріплення знань про букви П, п («пе»), їх звукове значення	
67	Велика буква П («пе»). Написання імен з великої літери	
68	Звуки [р], [р']. Позначення їх буквами Р, р («ер»)	
69	Письмо рядкової букви р («ер»), складів та слів із нею	
70	Повторення вивчених букв. Робота з дитячою книжкою. М. Стеценко «Гіркий апельсин»	
71	Закріплення знань про звукове значення букви Р, р («ер»)	
72	Письмо великої букви Р («ер»). Списування з друкованого шрифту	
73	Звуки [т], [т']. Позначення їх буквами Т, т («те»)	
74	Письмо рядкової букви т («те»), складів та слів із нею	
75	Закріплення знань про букви Т, т («те»), їх звукове значення. Робота з дитячою книжкою. О. Кізим «Маленька читаночка»	
76	Письмо великої букви Т («те»)	
77	Повторення та закріплення знань про вивчені букви. Читання тексту «Котик і Півник»	

№ з/п	Тема уроку	Дата
78	Звук [e]. Позначення його буквами <i>Е, е</i>	
79	Письмо рядкової букви <i>е</i> , складів та слів із нею	
80	Закріплення знань про звук [e]; букви <i>Е, е</i>	
81	Письмо великої букви <i>Е</i> . Закріплення правопису великих букв	
82	Звуки [д], [д']. Позначення їх буквами <i>Д, д</i> («де»). Робота з дитячою книжкою. В. А. Симоненко «Подорож у країну Навпаки»	
83	Письмо рядкової букви <i>д</i> («де»)	
84	Письмо великої букви <i>Д</i> («де»). Поєднання букви <i>д</i> («де») з іншими буквами. Розвиток зв'язного мовлення. Опис дятла	
85	Продовження засвоєння звуків [д], [д'], букв <i>Д, д</i> («де»)	
86	Повторення вивчених букв. Закріплення вміння писати вивчені букви. Розвиток зв'язного мовлення	
87	Закріплення знань про букви <i>Д, д</i> («де»), звуки [д], [д']	
88	Закріплення знань учнів про вивчені букви. Списування з друкованого тексту	
89	Звуки [з], [з']. Позначення їх буквами <i>З, з</i> («зе»)	

№ з/п	Тема уроку	Дата
90	Письмо рядкової букви <i>з</i> («зе»), складів та слів із нею	
91	Письмо великої букви <i>З</i> («зе»). Письмо слів із пропущеними літерами	
92	Буква <i>ь</i> (м'який знак). Позначення ним м'якості приголосних	
93	М'який знак. Написання <i>ь</i> (м'якого знака) в кінці слів	
94	Закріплення знань про букву <i>ь</i> (м'який знак)	
95	Продовження теми попереднього уроку. Написання під диктовку слів з м'яким знаком у різних позиціях	
96	Закріплення знань про вживання м'якого знака на письмі. Робота з дитячою книжкою. Російська народна казка «Лисиця та Заєць»	
97	Буквосполучення <i>ьо</i> . Написання складів і слів із буквосполученням <i>ьо</i> . Урок-подорож	
98	Письмо вивчених букв, слів із вивченими літерами, речень за аналогією. Творчі вправи	
99	Звук [б]. Позначення його буквами <i>Б, б</i> («бе»). Урок-гра	
100	Письмо рядкової букви <i>б</i> («бе»), складів, слів із нею. Розвиток зв'язного мовлення. Складання усної розповіді за малюнком. Урок-гра	

№ з/п	Тема уроку	Дата
101	Повторення вивченого про букви <i>Б, б</i> та звук [б]. Формування навичок читання на основі тексту «Вілки»	
102	Письмо великої букви <i>Б</i> («бе»), складів, слів із нею	
103	Звук [г]. Позначення його буквами <i>Г, г</i> («ге»)	
104	Письмо рядкової букви <i>г</i> («ге»)	
105	Закріплення вміння писати вивчені букви	
106	Закріплення знань про звук [г], букви <i>Г, г</i> («ге»)	
107	Письмо великої і рядкової букви <i>Г, г</i> («ге»)	
108	Звук [ґ]. Позначення його буквами <i>Ґ, ґ</i> («ґе»)	
109	Письмо рядкової букви <i>ґ</i> («ґе»), складів та слів із нею	
110	Закріплення знань про звукові значення букв <i>Г, г</i> та <i>Ґ, ґ</i> («ге»). Урок-інсценізація	
111	Письмо великої букви <i>Ґ</i> («ґе»), складів та слів із нею	
112	Письмо рядкових і великих букв <i>Г, г</i> («ге») та <i>Ґ, ґ</i> («ґе»), складів та слів із ними. Списування з друкованого тексту	

ДОБУКВАРНИЙ ПЕРІОД

Урок 1 (читання)

Тема. Розвиток артикуляційно-вимовних умінь. Словниково-логічні вправи. Бесіда «Державні символи України»

Мета: ознайомити дітей із першою навчальною книгою; вчити слухати і розуміти усне висловлювання, відповідати на запитання, вступати в діалог, обґрунтовувати свою думку; практично ознайомити зі змістом понять: автор, його прізвище, назва книжки, обкладинка, корінець, сторінка; ознайомити з новими словами; учти спостерігати за лексичним значенням слова (омоніми, синоніми); розвивати артикуляційно-вимовні вміння, фонематичний слух, увагу, мислення, збагачувати словниковий запас дітей словами, що є назвами Державних символів України, формувати організаційні, загальнонавчальні вміння і навички; виховувати бажання працювати разом, учитися читати, берегти книгу.

Обладнання: Букварі, заховані у портфелях дітей; казковий будиночок, мапа-шлях до казкового будиночка; картки з відповідями до запитань, прямокутники жовтого і блакитного кольору для роботи в парах; ілюстрації для пояснення значень слів — назв Державних символів України; лист від мешканця казкового будиночка; паспорт Букваря; звукозапис-звернення книжки.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

1 Вступна бесіда

— Діти, ми починаємо наш перший урок навчання грамоти. Саме слово *грамота* означає «уміння читати й писати», тож, на вашу думку, чого ми будемо вчитися на таких уроках — уроках навчання грамоти? Пам'ятаймо, що право відповіді має той, хто перший підводить руку і не висловлюється з місця.

— А для чого людині вміти читати й писати?

— Учора ми ознайомилися з основними правилами поведінки на уроці. Давайте пригадаємо їх (*коли треба вставати, сидіти, коли підводити руку, коли можна говорити, чому не слід перебивати одне одного, як відповідати на запитання вчителя, як ставити запитання тощо*).

— Отже, діти, на уроках навчання грамоти ми будемо вдосконалювати своє мовлення, вчитися читати й писати, дізнаємося багато цікавого про рідний народ, рідну мову.

2 Заохочення до роботи

— Сьогодні у нас у класі з'явився ось такий будиночок. Мені дуже хочеться дізнатися, хто в ньому живе. А вам?

То давайте дізнаємось. А що ж треба зробити, перш ніж увійти?

— Треба постукаєти, подзвонити.

— Поставте кисті рук на парту. Легенько стукаємо середнім пальчиком правої руки. А тепер — двома. Спробуємо всіма, нехай думають, що дощик іде. Ніхто не виходить...

II. Робота над темою уроку

1 Артикуляційно-вимовні, творчі вправи

— Може, гукнути треба? Але будиночок казковий. То що ж — і ми з казки. Спробуємо перетворитися на вовчиків. Я вас навчу, як вимовляти, а ви чітко і виразно повторюйте за мною:

— А-у, а-у-у!

Господареві славу — у-у! (Учні повторюють.)

— Боїться вовчиків, то ми козенятка:

— Ме-ке-ке, ме-ке-ке! —

Шанування ось таке! (Учні повторюють.)

— Нічого не виходить... Може, журавликами прокурличемо:

— Курли-курли-и-и!

Здоровенькі були! (Учні повторюють.)

— Задзижчіть, як джмелі, як комарики!

— Помукайте, як корови.

— Попищіть, як пташенята.

— А спробуємо чарівними краплинками побути?

— Дзінь-дзень, дзінь-дзень!

Добродію, добрий день!

2 Сюрпризний момент

— Чому ж двері не відчиняються? Аж ось дивіться! Лист! (За-читує)

Любі друзі! З нетерпінням чекаю зустрічі з вами. Але шлях до мене непростий. Зверніть увагу на мапу: якщо ви виконаєте всі завдання на зупинках, ми обов'язково зустрінемося!

— Хто готовий у путь вирушати й усі перешкоди долати?

3 Актуалізація опорних знань. Словникова робота (тлумачення слів, багаторазове повторення)

— Отже, перша зупинка: «Розумники й розумниці». Слід дати відповіді на запитання (у вигляді «мозкового штурму») з місця, не підводячи руку. (Відповіді містяться на картках, тож учні, які вже вміють читати, можуть допомогти відкрити шлях до казкового будиночка всьому класу, прочитавши слово. Ці картки можна розмістити на дошці поряд з мапою.)

— Як називається рідний край, найдорожча і найрідніша земля, на якій ми народилися, де живуть наші батьки, рідні, де поховані

наші предки? (Батьківщина, Вітчизна) (Учні хором повторюють відповіді за вчителем: «Отже, рідний край, земля, на якій ми народилися, де живуть наші батьки, рідні, де поховані наші предки, називається... Батьківщина, або Вітчизна».)

— Країна зі своїм урядом, законами, кордонами та спеціальними органами, які захищають державні інтереси, називається... (держава).

— Незалежна держава Європи, в якій ми живемо — ... (Україна). (Можна попросити учнів дати індивідуальні відповіді: «Скажи, будь ласка, Петрику, як називається незалежна держава Європи, в якій ми живемо?»)

— Предмет, знак, який характеризує державу, відображає її побут, традиції, господарювання, історичне минуле, прагнення народу — ... (символ).

Можна повторити визначення хором, рядами, індивідуально.

— Молодці, першу перешкоду здолали і довели, що всі ви — справжні розумники й розумниці. Діти, мабуть, ви помітили, що тим, хто вміє читати, завдання було виконати легше. Ось так кожен з вас, навчившись читати, зможе розв'язувати складні життєві завдання. Бо в народі кажуть: «Книга — твій найкращий друг. Книга вчить, як на світі жити. Хто багато читає, той багато знає!»

► Фізкультхвилинка

— А тепер відпочинемо. Підведіться, послухайте вірш і повторіть рухи за мною:

Україна,	(Розводять руки в сторони.)
Рідний край,	(Піднімають руки догори.)
Поле, річка,	(Повороти тулуба з розведеними в сторони руками.)
Синій гай.	(Присідають, руки на пояс.)
Любо стежкою іти	(Ходьба на місці.)
Тут живемо я і ти!	(Беруть одне одного за руки.)

4 Лексична робота. Зупинка «Символічна»

1) Вступна бесіда.

— Наступна зупинка — «Символічна». Ми вже з'ясували, що символ — це предмет, який характеризує державу, відображає її побут, традиції, господарювання, історичне минуле, прагнення народу. Які ж Державні символи України ви знаєте?

2) Робота в парах.

— Зверніть увагу на прямокутнички на ваших партах. Якого вони кольору? Візьміть собі по прямокутнику, покажіть, у кого жовтий, у кого — синій? Покладіть посередині парти низу жовтий прямокутник, а над ним зверху — синій прямокутник. Тепер у кожного на парті є зразок нашого Державного символу — прапора України.

— Якого він кольору? (*Синьо-жовтий*) (*Повторюють хором, рядами, індивідуально.*)

— Як ви гадаєте, що означає жовтий колір?

— Так, це колір пшениці, зерна, хліба, теплого сонця.

— А синій що означає?

— Так, правильно. Це колір нашого мирного неба, моря, води, без якої б не достигла пшениця. Ось такий наш Державний Прапор.

— Де ви бачили такі прапори в нашому місті?

— На будинках державних установ під час свят або державного трауру.

3) Фронтальна робота.

Учитель показує Герб і запитує, чи знають учні, що це таке.

— Так, це *Герб* — один із головних символів нашої держави, України. А що вам нагадує цей знак?

— Подивіться на цю картинку. (*Показує картинку: матір, батько і посередині дитина.*)

— Мені ці три зубці нагадують ось цю картинку: мати, дитина і батько. Вони символізують Силу, Любов і Мудрість. Герб України — золотий тризуб на блакитному тлі.

— Де ви бачили такий Герб?

— Число «три» завжди вважалося казковим, чарівним. У народних казках йдеться про трьох богатирів, три бажання, які виконують чарівники, три дороги, що лягають перед казковими героями. Отже, у тризубі відображено триєдність життя. Це батько — мати — дитя. Вони символізують собою Силу — Мудрість — Любов.

Нехай перший ряд буде «силою», другий «мудрістю», третій — «любов'ю». Повторимо рядами, що ж означає наш герб — тризуб? (*Учні рядами повторюють: Сила — Мудрість — Любов. Потім промовляють три слова всім класом голосно, тихо, урочисто, пошепки.*)

4) Бесіда з опорою на життєвий досвід учнів.

— Діти, а чи звернули ви увагу вчора на святковій лінійці на урочисту пісню, яку всі слухали мовчки, зосереджено, з особливою повагою?

Як називають хвалебні пісні, в яких щось прославляється? У почутій вами пісні прославляють Україну. Це Гімн на слова П. Чубинського, а музику написав М. Вербицький.

Музику до Державного Гімну України можна почути о 6 годині ранку та о 24 годині вночі щодня по українському радіо. Гімном починають день і закінчують. Гімн співають на урочистих зборах. Коли звучить Державний Гімн, потрібно підвестися, слухають його завжди стоячи.

5 Музична пауза

— Ось і ми зараз прослухаємо музику до Гімну, який має назву «Ще не вмерла України...». (*Звучить музика. Учні підводяться, слухають, потім сідають.*)

6 Висновок

— Які ж державні символи ми знаємо? Послухайте запитання, для відповіді піднімайте руку:

- Як називається урочиста пісня, що є символом державної єдності? (*Гімн*)
 - Як називається полотнище одного або кількох кольорів, яке є символом держави? (*Прапор*)
 - Які кольори є на Державному Прапорі України? (*Синій і жовтий*)
 - Як називається символічний знак держави, зображуваний на прапорах, печатках, монетах тощо? (*Герб*)
 - Що являє собою Герб України? (*Тризуб*)
- Отже, ми можемо прямувати далі!

III. Словниково-логічні вправи

1 Зупинка «Загадкова скарбничка»

Гра «Знайди зайве слово»

— Приготуйте руки для оплесків. Я промовлятиму слова двічі. Перший раз ви уважно слухаєте, вибираєте зайве слово. Коли я казатиму слова вдруге, ви дружно плескаєте після зайвого слова. Готові? Почали! Обґрунтуйте свій вибір.

Тризуб	Вітчизна	письменник	обкладинка
прапор	Батьківщина	перукар	корінець
герб	Україна	поет	квітка
гімн	Африка	автор	сторінка

Орієнтовні відповіді дітей

1-й стовпчик. Зайве слово *тризуб*, оскільки інші слова називають загальні символи будь-якої держави.

2-й стовпчик. Зайве слово *Африка*, оскільки перші три об'єднані значенням «рідний край».

Учитель додає:

— Так, слова *Вітчизна*, *Батьківщина*, *Україна*, *рідний край* — близькі за значенням.

3-й стовпчик. Зайве слово *перукар*, оскільки інші слова стосуються людей, які пишуть книжки.

4-й стовпчик. Зайве слово *квітка*, оскільки інші слова називають те, з чого утворена книжка.

Коментар учителя. Останнє завдання було найважчим, тому що, виявляється, *корінець* є не тільки в рослини, а й у книжки також. Отже, в українській мові є слова, які мають декілька значень.

2 Загадка

- Хоч не брилик, а з полями,
Хоч не квітка — з корінцями,
Є у неї своя мова,
З кожним розмовлять готова.
Що це? (*Книга*)

IV. Презентація книги

— Ось і складні завдання виконали. Тихіше! Я чую, як скриплять двері (звукозапис). Дивіться, вони відчиняються!

1 Звернення книжки до дітей

Здрастуйте, діти! От я і з вами! Дякую, що так старанно й наполегливо йшли на зустріч зі мною. Так багато завдань виконали! Я — ваш перший підручник. Я проведу вас своїми сторінками до країни краси рідного слова. Допоможу навчитися читати. На моїх сторінках ви знайдете казки, вірші, загадки, скоромовки, лічилки, прислів'я та приказки.

Книжку створювало багато людей. Не беріть мене брудними руками. Гортайте сторінки обережно, не згинайте їх! Не малюйте і нічого не пишьте на сторінках і обкладинці — це мене зіпсує.

Зробіть для мене закладку і не вставляйте між сторінками ручку або олівець — мені буде боляче.

Не кидайте мене будь-де, а зберігайте в одному місці.

Бережіть мене, адже я для вас — найкращий шкільний друг!

— Посміхніться нашому гостеві, привітайте його і запросіть на гостину до нашої оселі, у це приміщення, в нашу другу домівку...

А це що?

— Паспорт.

2 Відомості про Буквар

— А що таке паспорт?

— Це особистий документ.

— Подивимось, що у ньому. (*Учитель розповідає про рік, місце видання Букваря та його авторів.*)

3 Робота з Букварем

— А зараз — сюрприз. Зазирніть до своїх портфеліків і подивіться, чи немає там чогось новенького? (*Батьки або студенти-практиканти, поки учні на перерві, ховають Букварі в дитячі портфелі.*)

Учні виймають Букварі. Розглядають книжку. Показують назву, обгортку, корінець, обережно гортають сторінки.

V. Заключна частина

» Підсумок уроку

— Хто ж виявився мешканцем казкового будиночка? Він вам подобається?

— Що є спільного і в книжки, і в рослини? (*Корінець*)

— Що просив виготовити для себе на завтра Буквар? (*Закладку*) (*Показати, як вона має виглядати.*)

— Яка держава створила для вас цей підручник?

— Якими ще словами можна назвати Україну? (*Батьківщина, Вітчизна, рідний край*)

— Чому наш Державний Прапор жовто-блакитного кольору?

— Що означає Герб-тризуб?

— Яку назву має наш Гімн?

— Діти, любіть свою Батьківщину, свою рідну неньку. Вона вас зростила. Шануйте наші державні символи, бо вони є ознакою нашої держави, нашої незалежності.

Урок 2 (письмо)

Тема. Письмове приладдя. Правила сидіння за партою. Ознайомлення із зошитом для письма (прописи № 1, № 2). Урок-презентація

Мета: дати початкове поняття про предмети письмового приладдя; ознайомити із зошитом для письма, правилами сидіння за партою; вчити орієнтуватися на сторінці зошита; розвивати увагу, спостережливість, кмітливість, інтерес до навчання, дрібну моторику руки; формувати вміння аналізувати навчальний матеріал, працювати за зразком; вчити дітей бути спостережливими, уважними, виробляти звичку до планування власних дій; вчити працювати спільно, формувати позитивне ставлення до навчання; виховувати бережливе ставлення до письмового приладдя; любов до школи.

Обладнання: аркуш паперу формату А4 із завданнями; корона; таблички з малюнками знака оклику, питання; малюнки про правильне та неправильне сидіння під час письма; чарівна скриня Бабака (картонна коробка, у якій лежать однакові ручки за кількістю учнів у класі, зошити-прописи); музичні уривки; магнітофон.